

Projekt programu.

Przedmiot: Wychowanie dzieci i młodzieży społecznie niedostosowanych.

- I. Cel: Zapoznanie z podstawowymi założeniami oraz metodą rewalidacji społecznie niedostosowanych.
- 2/ Opracowanie podstaw teoretycznych oraz metod praktycznych oddziaływania wychowawczego na dziecko społecznie niedostosowane?
 - 3/ Wyrobienie umiejętności właściwej interpretacji zagadnień wychowawczych i celowej reakcji wychowawczej.
 - 4/ Pogłębienie znajomości zasad organizowania zespołu wychowanków i wyrobienie umiejętności stosowania właściwych metod pracy pozalekcyjnej i pozaszkolnej w kolektywie wychowanków.
 - 5/ Zaznajomienie z organizacją pracy i administracją zakładu wychowawczego.
 - 6/ Wzbudzenie troski o dziecko społecznie niedostosowane i gotowości do podjęcia trudu wychowania.

II. materiał nauczania:

<u>ilość godzin</u>	<u>treść:</u>
2	<u>Resocjalizacja dziecka społecznie niedostosowanego</u> zasadniczym celem wychowania. Drogi rewalidacji; dostosowanie procesu wychowawczego do założeń rewalidacji.
12	<u>Podstawy wychowania dziecka społecznie niedostosowanego</u> : Zasadnicze cele wychowania w społeczeństwie socjalistycznym. Moralność socjalistyczna. Wnioski wynikające z teorii Pawłowa dla wychowania wogóle a dzieci moralnie zagrożonych w szczególności. Niezbędne warunki gwarantujące osiągnięcia pozytywnych rezultatów w procesie wychowania: znajomość psychiki dziecka, atmosfera pracy wychowawczej, warunki materialne. Poglądy na wpływ dziedziczności, środowiska i racjonalnej pracy wychowawczej na ukształtowanie się psychiki dziecka. Zródła optymizmu pedagogicznego. Kształtowanie nawyków i przyzwyczajeń moralnych, kształcenie woli i charakteru.

Lektura:

- 1/ M. Grzegorzewska : Pedagogika specjalna /skrypt/, 1959 r.
- 2/ Pawłow: Wybór pism /od str. 391 - 412/.
- 3/ H. Ilgiewicz: Nieznośni chłopcy? Typy plastyczności psychicznej. 1960 r.

Metody i środki wychowania moralnego.

4	1/ Oparcie pracy wychowawczej o poszanowanie i życzliwość do osoby wychowanka. Dobra znajomość indywidualnych właściwości dziecka podstawą pozytywnego stosunku do dziecka. Oddziaływanie wychowawcze w oparciu o cechy dodatnie dziecka; dążenie do systematycznego, konsekwentnego przewyciężania cech ujemnych. Określenie wymagań dostosowanych do fazy rozwoju społeczno-moralnego dziecka. Niebezpieczeństwo wynikające z nadmiernych wymagań kształt i zbyt trudnych zadań. Właściwa atmosfera wychowawcza: zaufania, spokoju, pogody,ładu i konsekwencji - czynnikiem odzyskania równowagi nerwowej.
2	2/ Autorytet wychowawcy: Znaczenie wychowawcze przykładu. Autorytet wychowawcy czynnikiem dobrowolnego, świadomego podporządkowania się wychowanka przepisom, nakazom i zakazom. Autorytet współwychowanka oparty o wartości negatywne. Warunki zdobywania autorytetu.
2	3/ Przekonywanie - jedna z podstawowych metod wychowania moralnego. Bezpośrednie przekonywanie przez: pogadanki, dyskusje, rozmowy indywidualne, przykład. Pośrednie przez: właściwy dobór treści kształcącej, lekturę, film, dyskusje na temat filmu, książki, udział w zebraniach samorządu i in.
5	4/ Nagrody i kary: Wartość wychowawcza zachęty, pochwały, nagrody. Nagrody indywidualne i zbiorowe. Stanowisko subiektywne czy obiektywne przy ocenie postępowania. Klasyfikacja nagród i kar szkolnych. Ogólne zasady stosowania kar. Odpowiedzialność kolektywna? Znaczenie nagród i kar w procesie wyrabiania świadomej dyscypliny. Świadoma dyscyplina jako cel i warunek dyscypliny skuteczności wychowania. Analiza błędów popełnianych przy stosowaniu kar i nagród w wychowywaniu dzieci społecznie niedostosowane: obietnice i pogrożki bez pokrycia, brak konsekwencji, kary poniżające, zniechęcające, zbyt wielka częstotliwość w stosowaniu kary - wynikające z wadliwej organizacji pracy wy-

ilość godzin

treść

- wychowawczej. Analiza wartości pracy wychowawczej szkoły.
Skutki niewłaściwej pracy wychowawczej.
- 3 5/ Indywidualizacja w wychowaniu: uzasadnienie konieczności indywidualizacji w wychowaniu moralnie zagrożonych. Różnicowanie w zależności od doświadczeń życiowych, stopnia uosłedzenia, cech patologicznych i in. Zasada indywidualizacji logicznym uzupełnieniem zasady kolektywnego oddziaływania.
- 4 6/ Wychowanie kolektywne: rola świadomego współdziałania wychowanka w procesie wychowawczym. Wychowanek przedmiotem i podmiotem wychowania. Organizacja kolektywu. Formy pracy kolektywnej. Aktyw. Zakres pracy i uprawnienia samorządu. Organizacje młodzieżowe na terenie zakładu wychowawczego. Wyrobienie poczucia odpowiedzialności przez udział w pracy zespołu - ważnym momentem w wychowaniu społecznie niedostosowanych. Stapy pracy wychowawczej w zakresie wyrobienia odpowiedzialności wychowanka.
- 5 7/ Wychowanie przez pracę: Praca środkiem i celem wychowania. Poglądy na znaczenie pracy jako środka wychowania moralnego. Kształtujące wartości pracy, którą dziecko jest zainteresowane i widzi wyniki i perspektywy.
- 2 8/ Rodzaje pracy wychowanka: szkolne porządkowe, prace dla domu, praca produkcyjna.
Współzawodniczenie w pracy. Premiowanie i nagrody za pracę. Sposoby notowania wyników pracy. Ocena pracy.
Metody i środki wdrażania do pracy. Zainteresowanie pracą społeczną.
- 3 9/ Oparcie wychowania na wiązaniu życia w zakładzie z nurtem życia współczesnego i oddziaływanie przez zjawiska przyrodnicze. Nawiazanie kontaktów społecznych i kulturalnych ze środowiskiem. Wycieczki. Realizacja hasła utrzymania więzi szkoły z życiem w wychowaniu społecznie niedostosowanych.

Lektura:

Raskin :Kształcenie świadomej dyscypliny.

Elementy nauk pedagogicznych" Materiały dla stud. szkół wyższych

4 Metody i środki wychowania estetycznego.

Przyczyny zaniedbania dzieci moralnie zagrożonych w zakresie wychowania estetycznego. Podstawowe zadania wychowania estetycznego. Wychowanie w warunkach estetyki zewnętrznej: pomieszczeń,

ilość godzin

treść

odzieży, otoczenie oraz przez treść i przeżycia estetyczne
książki literaturę piękną, muzykę, teatr, film. Szczególne zna-
czenie żywego słowa w wychowaniu estetycznym. Metody uwra-
żliwienia dzieci na piękno.

4

Metody wychowania fizycznego: Wpływ wychowania fizycznego
na wszechstronny rozwój osobowości. Wnioski dla praktyki
wychowania fizycznego wynikające z nauki Pawłowa.

Szczególne znaczenie wychowania fizycznego w procesie
rewalidacji dzieci i młodzieży społecznie niedostosowa-
nych: kształcenie cech społecznych w grach i zabawach ze-
społowych, dążenie do osiągania wartości pozytywnych, zdy-
scyplinowanie, wyrobienie unijętności podporządkowania się.
Znaczenie terapeutyczne wychowania fizycznego w stosunku
do młodzieży fizycznie zaniedbanej i niedorozwiniętej.
Kontakt wychowanków z młodzieżą normalną: w rozgrywkach
sportowych, konkursach, pracach społecznych.

Lektura:

Trześniowski: Gry i zabawy ruchowe. Poradnik młodego turysty

Niewiadomski: B.S.P.C. w szkole.

Krawczykowski: Jak wykonać pomoce naukowe do wychowania
fizycznego. 1955.

10

Praca pozalekcyjna i pozaszkolna:

Sprecyzowanie pojęcia pracy pozalekcyjnej i pozaszkolnej
w warunkach zakładowych.

Cel pracy pozalekcyjnej i pozaszkolnej: organizacja racjo-
nalnego wypoczynku, zainteresowanie różnymi dziedzinami
wiedzy i pracą samodzielną, rozwijanie twórczych uzdolnień,
przyzwyczajanie do pozytywnych zajęć i rozrywek w wolnym
czasie. Rodzaje pracy pozalekcyjnej: masowe, zespołowe,
indywidualne. Organizacja pracy w kółkach zainteresowań,
kółkach przedmiotowych. Wartość atrakcyjnych form pracy.
Udział dzieci w planowaniu i realizacji pracy. Możliwości
indywidualnego oddziaływania na dzieci o specyficznych
cechach patologicznych w zajęciach pozalekcyjnych /np.
prace krajoznawcze i wycieczki dla dzieci-włóczęgów, praca
w kółkach technicznych dla dzieci o nadmiernej pobudliwo-
ści, pomoc indywidualna przy odrabianiu lekcji i in./.

Specyfika pracy pozalekcyjnej na poziomie kl. I - IV ,
V-VII i w szkole zawodowej /dla młodzieży powyżej lat 14/.
Uwzględnienie właściwości faz rozwoju.

Kontakt z instytucjami pozaszkolnymi: domami harcerza,
domami kultury, bibliotekami, teatrami dziecięcymi, klubami
sportowymi.

16

Organizacja wychowania w internacie.

1/Warunki materialne: a/pomieszczenie:sypialnie,pokoje dla
grup wychowawczych,urządzenia higieniczno-sanitarne,świat-
lice,jadalnia,korytarze,umeblowanie i urządzenie wnętrza,
dekoracje; otoczenie,boisko,ogród,warunki do hodowli roś-
linnej i zwierzęcej. b/Odzież i bielizna:normy,rozdział,
konserwacja i udział młodzieży w uzupełnieniu,utrzymaniu
w ładzie i rozdziale. c/Zywnienie: posiłki dostosowane do
wieku i zajęć,pośliki dietetyczne,wartość kaloryczna,este-
tyka.Udział młodzieży w gospodarstwie domowym. d/Materiały
sprzęt i urządzenia do zajęć pozalekcyjnych,urządzenie
światlicy,biblioteki,prasa,sprzęt sportowy,muzyczny, do
zajęć ogrodniczych i hodowlanych.Możliwości przygotowania
narzędzi pracy i sprzętu we własnym zakresie.

Wpływ warunków materialnych na realizację założeń wycho-
wawczych.

2/Regulamin internatu:Rytmiczność dnia pracy.Znaczenie
porządku,ładu wewnętrznego i konsekwencji w układzie zajęć
w procesie tworzenia stereotypów dynamicznych.Zajęcia
wychowawcy i współdziałanie młodzieży w realizacji zadań :
przy pobudce,apelu,pracach porządkowych,poślikach,pomocy
w odrabianiu zadań domowych,organizacji czasu wolnego,
zajęciach wieczornych.

3/ Praca w grupie wychowawczej"Zasady podziału na grupy.
Liczebność"Organizacja grupy.Planowanie pracy wychowawczej
Obserwacje wychowanków,notowanie obserwacji.Ustalenie linii
rozwoju wychowanka i grupy wychowanków.Indywidualizacja
w pracy wychowawczej.Troska o sprawy osobiste wychowanków.
Przyjęcie do grupy wychowanka skierowanego do zakładu.

Kontakt wychowanka z rodziną.Kontakt z byłymi wychowankami

4/ Opieka sanitarno-higieniczna:zajęcia lekarza i higie-
nisty,współpraca z wychowawcą.Opieka nad dzieckiem chorym

ilość godzin

treść

i szczególnie trudne wypadki: zbudzenia seksualne, noczenie nocne i in. Racjonalny wypoczynek, znaczenie snu. Wczasy.

5/ Udział pracowników administracyjno-gospodarczych w pracy wychowawczej. Wpływ jednolitego, wspólnego i zgodnego postępowania całego zespołu pracowniczego. Wartość wychowawcza pracy praczki, kucharki, sprzątaczk i in.

6/ Tradycja zakładu. Czynniki tworzące tradycję zakładu. Swoista atmosfera wychowawcza w zakładzie. Więzy zakładu z byłymi wychowankami. Uroczystości w zakładzie.

Lektura: 1/ Min. Oświaty: Projekt Statutu zakładów dla moralnie zagrożonych. 1958.

2/ Witkiewicz: Higiena szkolna. 1959.

3/ Przepisy dot. organizacji pracy w placówkach wychow.

4

Systemy wychowania: Poglądy pedagogów burżuazyjnych na wychowanie dziecka opuszczonego /dobroczynność społeczna, włączenie dziecka do produkcji, surowy rygor zakładowy/. Poglądy Janusza Korczaka na wychowanie dzieci: błędy wynikające z założeń światopoglądowych i wartości trwałe, których zasadniczym źródłem było umiłowanie dziecka i szacunek dla niego.

Pedagogika Makarenki: cel wychowania, poglądy na wychowanie w zespole, metody indywidualnego oddziaływania, wychowanie w rodzinie, wychowanie przez pracę, organizacja pracy w zakładzie. Doświadczenie Makarenki z pracy z młodzieżą trudną. Źródła optymizmu pedagogicznego Makarenki. Wpływ Makarenki na doskonalenie metod wychowania moralnego.

Lektura: J. Korczak: Jak kochać dziecko. I-III.

Pedagogika żartobliwa.

A. Makarenko: Dzieła.

Dom Dziecka: Artykuły z lat 56 - 60 dot. twórczości: Korczaka, Babickiego, Jeżewskiego.

10

Analiza typowych trudności wychowawczych i ustalenie sposobów reakcji.

Trudności wychowawcze w określonych sytuacjach /przy pobudce, na wycieczce, w czasie zbiorów, na przerwie, przy posiłkach, - analiza sytuacji i omówienie reakcji wychowawczej.

Trudności wychowawcze spowodowane przez poszczególne wychowanków /psychopatów, włóczęgów, kłamstwa, kradzieże, niechęć do pracy, złośliwość, kłótniwość/ - analiza przyczyn zachowania się dziecka i ustalenie sposobów postępowania.

Zasadnicze przyczyny trudności wychowawczych: błędy popełniane

ilość godzin

treść:

w pracy wychowawczej.

Przykłady postępowania z różnymi dziećmi w oparciu o notatki wychowawców. Śledzenie drogi rozwoju dziecka: ustalenie wpływu pracy wychowawczej w zakładzie.

Lektura: H. Spionek - Próba nowego ujęcia problemów psychologicznych w przestępczości nieletnich /Studia Pedagogiczne tom I/1954./

Bregge : Uczeń trudny. 1960 r.

4

Usamodzielnienie wychowanków, opieka wychowawcza poza zakładem
Powrót dziecka z zakładu do domu. Przygotowanie środowiska domowego na przyjęcie dziecka. Dalsza opieka zakładu nad byłym wychowankiem. Współdziałanie z sądem dla nieletnich /kuratorem/. Usamodzielnienie wychowanka kończącego szkołę zawodową. Kierowanie do pracy, wyposażenie wychowanka, pomoc moralna i materialna w pierwszym okresie samodzielnej pracy.
Znaczenie właściwie przeprowadzonej akcji usamodzielnienia i dalszego kontaktu z wychowankiem dla zapobieżenia recydywy przestępczości nieletnich.

Materiały uzupełniające: 1/ Instrukcja Ministr. Oświaty w sprawie opieki nad b. wychowankami.

2/ Zarządzenie GUSZ' u i Ministr. Oświaty w sprawie kierowania absolwentów szkół zawodowych do pracy.

3/ Zarządzenie Kom. Płacy i Pracy z 1960 r. w sprawie zatrudnienia młodocianych bez uk. szk. podst.

6

Z dziejów wychowania dzieci moralnie zagrożonych:

Organizacja zakładów przed I wojną światową w zaborze pruskim i austriackim. Pozostałości z tego okresu: ponure budowle, mury otaczające zakłady.

Opieka nad młodzieżą moralnie zagrożoną i nieletnimi przestępcami w okresie międzywojennym.

Stosunek do dziecka moralnie zagrożonego w Polsce Ludowej.

Historyczny rozwój myśli pedagogicznej odnośnie dziecka moralnie zagrożonego w związku z historią jednego z najstarszych zakładów dla dzieci opuszczonych /np. byłego Instytutu Mokotowskiego w Warszawie/ i jednego zakładu poprawczego /np. Zakładu w Studzińcu/.

Materiały pomocnicze: 1/ Kroniki Zakładów,

2/ Czerwiec : Więzienieoznawstwo, 1958.

3/ Mogilnicki: Dziecko i przestępstwo 1925,

4/ Walaszkiewicz: Z dziejów Instytutu Mokotowskiego 1898 r.

ilość godzin

treść

Nauczyciel- wychowawca:

Zasadnicza rola nauczyciela w wychowaniu dziecka. Cechy nauczyciela decydujące o powodzeniu w pracy pedagogicznej: ideałowość, optymizm, stanowczość, obiektywizm, poczucie odpowiedzialności, wiara w człowieka i jego rozwój. Znaczenie osobistego przykładu. Konieczność stałego doskonalenia się, analizowania doświadczeń własnych i kolegów. Poglądy Diesterwega, Uszyńskiego, Makarenki na osobowość nauczyciela.

Nauczyciel przodujący współtwórcą teorii pedagogicznej.

Udział nauczycieli w pracach badawczych. Praca kulturalno - oświatowa nauczyciela w środowisku.

M. Grzegorzewska : Listy do młodego nauczyciela.

IV. Uwagi o realizacji programu:

Słuchacz winien zapoznać się z całokształtem zagadnień wychowawczych występujących w zakładzie dla moralnie zagrożonych. Silniej podkreślona jest problematyka wychowania w internacie na zajęciach pozaszkolnych i pozalekcyjnych, natomiast mniej czasu i uwagi poświęcono zagadnieniom wychowawczym łączącym się z procesem dydaktycznym. Te zagadnienia wychowawcze opracowywane są w związku z dydaktyką ogólną i metodyką poszczególnych przedmiotów. Dominującą metodą pracy przy opracowaniu materiału programowego jest wykład. Około 1/3 godzin pracy poświęcić należy na ćwiczenia seminaryjne. Ćwiczenia przeprowadzane są na podstawie materiału zebranego w czasie praktyki pedagogicznej, hospitacji i obserwacji dzieci trudnych. Szczególnie starannie winny być opracowane obserwacje i doświadczenia z praktyki pedagogicznej; należy więc dążyć do tego, aby problematyka teorii wychowania ściśle wiązała się z praktyką słuchacza.

Tematem prac seminaryjnych będą ponadto zagadnienia opracowane samodzielnie przez słuchaczy na podstawie lektury uzupełniającej, dokumentacji szkolnej, kronik zakładów, listów wychowanków i in. Wybierać należy tematy, które mają największe znaczenie dla pracy wychowawczej z młodzieżą trudną.

Proces rozwoju wychowanka pod wpływem oddziaływania wychowawczego poznają słuchacze lepiej, jeśli przeprowadzają badania i obserwacje nad reakcjami wychowanka na początku okresu nauki i w czasie roku szkolnego. Analiza metod postępowania w konkretnych wypadkach ułatwi zrozumienie celowości stosowanych metod jak i zrozumienie warunków i przyczyn niepowodzeń

pracy wychowawczej.

Materiały zebrane przez słuchaczy, wykonane prace, ciekawe eksponaty, plany, zestawienia składane są po wykorzystaniu w Muzeum Państw. Studium Pedagogiki Specjalnej /pracowni pedagogicznej/, gdzie też zasadniczo powinny odbywać się seminaria.